

Beskrivelse af specialet Onkologisk Fysioterapi

Specialets problemfelter, målgrupper og det fysioterapeutiske indsatsområde

Specialets grundlæggende problemstillinger og relevans for fysioterapi

Specialet i Onkologisk Fysioterapi retter sig mod mennesker i alle aldersgrupper, der har eller har haft en kræftsygdom og som grundet sygdom, efterbehandling, bivirkninger eller senfølger har behov for forebyggelse, rehabilitering, behandling og/eller palliation. Onkologisk fysioterapi er dermed målrettet både livskvalitet og funktionsevne og kan initieres i alle stadier af sygdommen ud fra en behovsvurdering. Onkologisk fysioterapi udføres altid med udgangspunkt i patientens fysiske, psykiske, sociale og åndelige/eksistentielle ressourcer og udfordringer.

Forskellige former for og stadier indenfor kræft påvirker funktionsevnen på forskellig vis, og rehabiliteringsbehovet varierer afhængig af disse. Den fysioterapeutiske indsats kan således enten være meget specifik relateret til kræftdiagnosen, mens den i andre tilfælde har mere generel karakter rettet mod patientens ressourcer og mestringsevne i relation til sygdommen og dens forløb. Det kan eksempelvis være gennem tilpasset fysisk aktivitet og anden intervention målrettet patientens fysiske og psykiske velbefindende, kropskendskab, kropbevidsthed etc.

Specialets målgrupper

Specialet i onkologisk fysioterapi retter sig overordnet mod mennesker i alle aldre, der har eller har haft en kræftsygdom. Specialet rummer alle kræftdiagnoser og følgesygdomme og der arbejdes både på individ- og gruppeniveau og i alle sektorer.

Fysioterapeutens indsatsområder

Den fysioterapeutiske indsats består af anamnese, undersøgelse, behovsvurdering, behandling, lindring, rådgivning, vejledning, instruktion, samt sekundær og tertiær forebyggelse rettet mod patient og pårørende i den enkelte patients særlige situation og sygdomsforløb. Indsatsen består af tiltag, der retter sig mod at mindske følger efter kræftsygdom og kræftbehandling for at fremme funktionsniveau, livskvalitet og tilbagevenden til hverdagen.

Fysioterapeuten skal endvidere have særlige kompetencer til at kunne mestre den svære samtale og kunne være til stede i håbløshed, sorg og angst samt kunne håndtere erkendelsesprocesser i forskellige faser af kræftforløb.

Specialiserede kompetencer

Særlig viden og kompetencer knyttet til specialet

Fysioterapeuten med speciale indenfor onkologisk fysioterapi skal have specifik kræft-relateret viden om patologi, billeddiagnostik/laboratorieundersøgelser, behandlingsstrategier som fx operation, kemoterapi, stråleterapi, antihormon/hormonbehandling, immunterapi samt disse behandlings bivirkninger og senfølger. Nedenfor gives en række eksempler. Listerne er ikke udtømmende.

Fysioterapeuten med speciale indenfor onkologisk fysioterapi skal have:

- Viden om kræftsygdomme herunder brystkræft, lungekræft, urologiske og gynækologiske kræftformer, kræft i øvre luftveje, gastrointestinale kræftformer, kræft i centralnervesystemet, hæmatologiske kræftformer samt sarkomer og melanomer
- Omfattende viden om mulighederne for rehabiliteringsindsatser
- Omfattende viden om palliation og fysioterapeutiske muligheder i arbejdet med patienter i tidligt, sent og terminalt stadie
- Omfattende viden om træningsprincipper og effekter af fysisk træning ved kræftsygdom. Herunder viden om påvirkningen af immunforsvaret undervejs i træningsforløbet, ernæringstilstand og kakeksi
- Omfattende viden om funktionstab, lymfødem, smerte og smertefysiologi, åndenød, fatigue samt neurologiske problemstillinger
- Omfattende viden om psykosociale/åndelige/eksistentielle problemstillinger i forbindelse med en kræftsygdom samt viden om sorg og krisereaktioner, angst og depression
- Viden om komorbiditet (diagnose, behandling og indflydelse på kræftforløbet)
- Viden om tværfaglige tiltag og pårørendes behov

Særlige kliniske kompetencer knyttet til specialet

Nedenfor gives en række eksempler. Listerne er ikke udtømmende.

Fysioterapeuten med speciale indenfor onkologisk fysioterapi kan:

- Møde patient og pårørende på en støttende måde og håndtere etiske udfordringer relateret til arbejdet med alvorligt syge, samt varetage den svære samtale og kommunikere med patienter og pårørende i deres mestringsproces
- Foretage individuel fysioterapeutisk anamnese, undersøgelse, test og diagnostik i alle stadier af kræftforløbet
- Foretage vurdering af funktionstab og påvirkningen af dagligdags funktioner og hverdagsliv i alle stadier af kræftforløbet
- Foretage vurdering af patientens ressourcer og i fællesskab klarlægge og beskrive mål, der fremmer livskvalitet og/eller funktionsniveau
- Planlægge behandling og træning ud fra eksisterende viden om fx operation, efterbehandling, senfølger (fx lymfødem, fatigue) og dissemineret sygdom herunder knoglemetastaser og hjernemetastaser
- Foretage interventioner med øvelsesterapi, manuel vævsbehandling og fysisk træning for at forebygge og lindre symptomer (fx åndenød) og bivirkninger af sygdom og behandling i både kurative og palliative fase
- Vurdere og udføre relevant fysioterapeutisk smertebehandling relateret til sygdommens smerteårsager og have indgående kendskab til karakteristika af smerter relateret til kræft

Erfaringsområde indenfor specialet

Fysioterapeuten med speciale indenfor onkologisk fysioterapi skal have:

- Bred erfaring inden for det onkologiske område samt sygdommens faser og indvirkning på det enkelte menneske og pårørende
- Erfaring med specialets primære fokusområder og opdateret viden i forhold til evidens i den fysioterapeutiske indsats. Yderligere kræves der viden om områderne rehabilitering eller palliation og omfattende viden og erfaring i relation til minimum et af disse

Særligt kendskab til specifikke sygdommes progression

Særligt indgående kendskab til de hyppigste onkologiske diagnoser, sygdomme og symptomer og kendskab til og erfaring indenfor både den forebyggende, rehabiliterende og palliative fase i relation til disse.
